

Asia C-265/19

Ennakkoratkaisupyyntö

Jättämispäivä:

29.3.2019

Ennakkoratkaisupyyntön esittänyt tuomioistuin:

High Court (Irlanti)

Ennakkoratkaisupyyntöpäätöksen tekemispäivä:

11.1.2019

Kantaja:

Recorded Artists Actors Performers Ltd

Vastaajat:

Phonographic Performance (Ireland) Ltd

Minister for Jobs Enterprise and Innovation

Irlanti

Attorney General

HIGH COURT

[– –]

ASIASSA, JOSSA ASIANOSAISINA OVAT

RECORDED ARTISTS ACTORS PERFORMERS LIMITED

KANTAJANA

JA

PHONOGRAPHIC PERFORMANCE (IRELAND) LIMITED

MINISTER FOR JOBS ENTERPRISE AND INNOVATION

IRLANTI JA ATTORNEY GENERAL

VASTAAJINA

**ENNAKKORATKAISUPYYNTÖ EUROOPAN UNIONIN
TUOMIOISTUIMELLE**

Lyhenteet

”vuoden 2006 direktiivi”	vuokraus- ja lainausoikeuksista sekä tietyistä tekijänoikeuden lähioikeuksista henkisen omaisuuden alalla 12.12.2006 annettu Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivi 2006/115/EY
”Rooman yleissopimus”	Kansainvälinen yleissopimus esittävien taiteilijoiden, äänitteiden valmistajien sekä radioyriyten suojaamisesta
”WPPT”	WIPO:n esitys- ja äänitesopimus
”CRRA 2000”	Tekijänoikeudesta ja lähioikeuksista annettu vuoden 2000 laki

1. ENNAKKORATKAISUA PYYTÄVÄ TUOMIOISTUIN

1. Tämän Euroopan unionin toiminnasta tehdyn sopimuksen 267 artiklan mukaisen ennakkoratkaisupyynnön esittää High Court (Irlanti) (tuomari Simons). [– –] **[alkup. s. 2]**

[– –]

3. PÄÄASIAN KOHDE JA MERKITYKSELLISET TOSISEIKAT

5. Pääasian oikeudenkäynnin lopputulos määräytyy sen perusteella, miten vuokraus- ja lainausoikeuksista sekä tietyistä tekijänoikeuden lähioikeuksista henkisen omaisuuden alalla 12.12.2006 annettua Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiiviä 2006/115/EY (jäljempänä vuoden 2006 direktiivi) on tulkittava. Ennakkoratkaisua pyytävä tuomioistuin tiedustelee, missä määrin, jos ylipäätään, on sallittua tulkita vuoden 2006 direktiiviä viittaamalla Rooman yleissopimukseen ja WIPO:n esitys- ja äänitesopimukseen (jäljempänä WPPT) sisältyvään kansallisen kohtelun käsitteeseen.
6. Pääasia koskee musiikkitalenteiden julkisesta esittämisestä tai musiikkitalenteiden yleisradioimisesta maksettavien lisenssimaksujen keräämistä ja jakamista. Kansallisen lainsäädännön mukaan ravintolan, yökerhon tai minkä

tahansa muun julkisen tilan omistajan, joka haluaa esittää musiikkitalenteita, on maksettava lisenssimaksu kyseisestä tallenteesta. Samoin myös henkilön, joka haluaa esittää äänitallenteen yleisradio- tai kaapelilähetyksessä, on maksettava lisenssimaksu tallenteesta. Tästä veloitteesta säädetään yksityiskohtaisesti kansallisessa lainsäädännössä tekijänoikeudesta ja lähioikeuksista annetussa vuoden 2000 laissa. Lainsäädännön mukaan käyttäjä maksaa yksittäisen lisenssimaksun äänitallenteen tuottajaa edustavalle lisensointielimelle, joka puolestaan jakaa näin kerätyn summan edelleen tuottajan ja esittäjien kesken.

7. Kantaja edustaa tiettyjä esittäjiä ja ensimmäinen vastaaja tiettyjä tuottajia, kun taas toisena vastaajana on työllisyydestä, yritystoiminnasta ja innovaatiosta vastaava Irlannin ministeri, kolmantena vastaajana Irlannin valtio ja neljäntenä vastaajana Irlannin Attorney General (oikeuskansleri). Kantaja ja ensimmäinen vastaaja kiistelevät tekemänsä sopimuksen tulkinnasta ja toiminnasta. Riita-asian ratkaisemiseksi on tulkittava kansallista lainsäädäntöä, jota on puolestaan tulkittava unionin oikeuden valossa. **[alkup. s. 3]**
8. Irlannin kansallisessa lainsäädännössä tuottajiin ja esittäjiin sovelletaan erilaisia perusteita korvausten osalta. Tuottaja on tekijänoikeuden haltijana oikeutettu osuuteen kohtuullisesta korvauksesta tilanteissa, joissa äänitallenne saatetaan ensimmäisen kerran laillisesti yleisön saataville Irlannissa tai Euroopan talousalueeseen (jäljempänä ETA) kuuluvassa maassa. Tuottajaan sovelletaan myös niin sanottua 30 päivän sääntöä. Sitä vastoin esittäjä ei ole oikeutettu osuuteen kohtuullisesta korvauksesta, ellei hän ole i) Irlannin kansalainen tai ellei hänellä ole koti- tai asuinpaikkaa Irlannissa tai ii) koti- tai asuinpaikkaa ETA-maassa. (Esittäjä on erikseen oikeutettu korvaukseen myös, jos esitys tapahtuu Irlannissa tai ETA-maassa).
9. Pääasian oikeudenkäynnissä keskeinen kysymys on se, onko unionin oikeuden mukaista se, että tietyt esittäjät eivät saa osuutta tästä kohtuullisesta korvauksesta tilanteissa, joissa korvaus maksetaan saman äänitallenteen tuottajalle. Se, että kansallisessa lainsäädännössä kohdellaan esittäjiä, joilla on koti- tai asuinpaikka ETA-maassa, samalla tavalla kuin Irlannin kansalaisia, tarkoittaa, ettei lainsäädännöllä loukata unionin oikeuden mukaista yleistä syrjintäkiellon periaatetta. Kantaja kuitenkin väittää, että vuoden 2006 direktiivi, kun sitä tulkitaan oikein, edellyttää, että esittäjälle on – koti- tai asuinpaikasta riippumatta – annettava oikeus osuuteen kohtuullisesta korvauksesta tilanteissa, joissa hänen esityksestään on tehty äänitallenne, joka itsessään on oikeutettu suojaan. Tämän väitteen mukaan perusteiden, jotka perustuvat ensisijaisesti esittäjän koti- tai asuinpaikkaan, käyttäminen ei ole sallittua.
10. Toinen esille tuleva kysymys koskee sitä, onko – jos oletetaan, että WPPT:n määräykset ohjaavat vuoden 2006 direktiivin tulkintaa – kansallisessa lainsäädännössä omaksuttu lähestymistapa perusteltu vastauksena joidenkin sopimuspuolten WPPT:n 15 artiklan mukaisesti tekemään varaamaan.

4. ASIAA KOSKEVAT OIKEUSSÄÄNNÖT

Kansallinen lainsäädäntö

11. Tekijänoikeudesta ja lähioikeuksista annetun vuoden 2000 lain (nro 28/2000) (jäljempänä CRRA 2000) 37 §:n 1 momentissa säädetään, että teoksen tekijänoikeuden haltijalla on yksinoikeus toteuttaa tai valtuuttaa toiset toteuttamaan kaikki kyseisessä säännöksessä määritetyt toimet tai jonkin niistä, mukaan luettuna merkityksellisin osin oikeus saattaa teos yleisön saataville. ”Teoksen” määritelmään sisältyy ”äänitallenne”. ”Äänitallenteella” tarkoitetaan saman pykälän 2 momentin määritelmän mukaan ääniä tai äänten esittämistä sisältävää tallennetta, jonka ääni voidaan toistaa tallennusvälineestä tai äänen toistamismenetelmästä riippumatta. CRRA 2000:n 19 §:ssä säädetään, että tekijänoikeus äänitallenteeseen syntyy vasta, kun ääni tallennetaan ensimmäisen kerran.
12. CRRA 2000:n 38 §:ssä säädetään tiettyjen tilanteiden varalta lisenssiin perustuvasta oikeudesta.
- ”38.–1) Sen estämättä, mitä 37 §:ssä säädetään, jos henkilö aikoo
- a) esittää äänitallenteen julkisesti tai **[alkup. s. 4]**
 - b) sisällyttää äänitallenteen yleisradio- tai kaapelilähetykseen,
- hän voi tehdä näin laillisen oikeuden nojalla, jos hän
- i) suostuu maksamaan maksuja tällaisesta esittämisestä tai sisällyttämisestä yleisradio- tai kaapelilähetykseen lisensointielimelle ja
 - ii) noudattaa tämän pykälän vaatimuksia.
- 2) Henkilö voi käyttää oikeutta esittää äänitallenne julkisesti tai sisällyttää äänitallenne yleisradio- tai kaapelilähetykseen, jos hän
- a) ilmoittaa kullekin kyseiselle lisensointielimelle aikomuksestaan esittää äänitallenteita julkisesti tai sisällyttää äänitallenteita yleisradio- tai kaapelilähetykseen,
 - b) ilmoittaa kullekin näistä elimistä ajankohdasta, jona ja josta lähtien hän aikoo esittää äänitallenteita julkisesti tai sisällyttää äänitallenteita yleisradio- tai kaapelilähetykseen,
 - c) suorittaa maksut lisensointielimelle jälkikäteen viimeistään kolmen kuukauden ajassa,

- d) noudattaa tämän pykälän mukaisia maksuihin liittyviä kohtuullisia ehtoja, sellaisina kuin lisensointielin ajoittain ilmoittaa ne, ja
- e) noudattaa lisensointielimen perusteltuja tietopyyntöjä, jotta tämä voi määrittää tämän pykälän mukaiset maksut ja hallinnoida niitä.
- 3) Henkilön, joka täyttää 2 momentissa säädetyt edellytykset, katsotaan olevan tekijänoikeuden rikkomisen osalta samassa asemassa kuin jos hän olisi ollut kyseessä olevan tekijänoikeuden haltijan myöntämän lisenssin haltija koko asian kannalta merkityksellisen ajanjakson ajan.
- 4) Jos henkilö aikoo esittää äänitallenteita julkisesti tai sisällyttää äänitallenteita yleisradio- tai kaapelilähetykseen ja lisensointielin ei pääse sopimukseen 2 momentin mukaisesta kohtuullisesta maksusta kohtuullisessa ajassa, ehdotetun sopimuksen ehdot siirretään Controllerille maksun määrän ja maksuehtojen määrittämiseksi.
- –”
13. CRRA 2000:n 184 §:ssä kuvataan olosuhteet, joissa muun muassa äänitallenne on oikeutettu tekijänoikeussuojaan. [**alkup. s. 5**]
- ”184.–1) Kirjallinen, näyttämötaiteellinen, musiikillinen tai taiteellinen teos, äänitallenne, elokuva, julkaistun painoksen typografinen sovitus tai alkuperäinen tietokanta saa tekijänoikeussuojaa, jos se saatetaan ensimmäisen kerran laillisesti yleisön saataville
- a) Irlannissa; tai
- b) missä tahansa maassa, hallinnollisella alueella, valtiossa tai alueella, johon lain tämän osan merkityksellisiä säännöksiä sovelletaan.
- 2) Tässä pykälässä teoksen saattamisena laillisesti yleisön saataville yhdessä maassa, hallinnollisella alueella, valtiossa tai alueella pidetään teoksen ensimmäistä laillista saattamista yleisön saataville, vaikka teos asetetaan samanaikaisesti laillisesti yleisön saataville muualla; tässä tarkoituksessa teoksen laillista saattamista yleisön saataville muualla edeltävien 30 päivän aikana pidetään samanaikaisena yleisön saataville saattamisena.”
14. Näistä säännöksistä seuraa, että tuottajien osalta yksi pääasiallisista perusteista on paikka, jossa äänitallenne julkaistaan ensimmäisen kerran.
15. Tuottaja voi saada tekijänoikeussuojaa myös sen perusteella, että sen koti- tai asuinpaikka on Rooman yleissopimuksen sopimusvaltiossa. Tämä seuraa CRRA 2000:n 183 §:stä yhdessä vuoden 1996 tekijänoikeuksia (ulkomaat) koskevan määräyksen (S.I. nro 36/1996) kanssa. Määräyksessä määrätään vastavuoroisuuteen perustuvasta tekijänoikeussuojasta. Ks. 9 §.

”9. Ainoastaan tähän määräykseen perustuva tekijänoikeus äänitallenteeseen ei sisällä oikeutta lain 17 §:n 4 momentin b kohdan mukaiseen kohtuulliseen korvaukseen, ellei tätä oikeutta tai oikeutta, jonka perusteella voidaan vaatia kohtuullista korvausta, ole olemassa maassa, jossa äänitallenne julkaistiin ensimmäisen kerran.”

16. Tämä määräys on pysytetty voimassa CRRA 2000:n siirtymäsäännösten nojalla. Ks. CRRA 2000:n liitteessä 1 olevan 1 osan 3 §:n 5 momentti.

”5) Vuoden 1963 lain kumoamisesta huolimatta mikä tahansa asetus, säännös tai määräys, joka on annettu vuoden 1963 lain nojalla ja joka oli voimassa välittömästi ennen tämän lain II osan soveltamisen alkamista, on edelleen voimassa, ja mainitun II osan soveltamisen alkamisen jälkeen se katsotaan annetun tämän lain vastaavien säännösten nojalla.”

17. Esittäjien oikeutta korvaukseen koskevat perusteet esitetään CRRA 2000:n III osassa olevassa 9 luvussa seuraavasti:

”9 luku

Oikeus korvaukseen: Esitykset

287.–Tässä osassa ja IV osassa

’maalla, jossa oikeus korvaukseen syntyy’ tarkoitetaan [alkup. s. 6]

- a) Irlantia
- b) toista ETA:n jäsenvaltiota tai
- c) siltä osin kuin 289 §:n mukaisessa määräyksessä niin säädetään, kyseisessä pykälässä nimettyä maata;

’korvaukseen oikeutetulla luonnollisella henkilöllä’ tarkoitetaan maan, jossa oikeus korvaukseen syntyy, kansalaista tai yksityistä oikeussubjektia taikka yksityistä, jolla on kotipaikka tai vakinainen asuinpaikka kyseisessä maassa; ja

’korvaukseen oikeutetulla henkilöllä’ tarkoitetaan Irlannin kansalaista tai yksityistä oikeussubjektia, jolla on kotipaikka tai vakinainen asuinpaikka Irlannissa.

288. Esitys on tämän osan ja IV osan säännöksissä tarkoitettu korvaukseen oikeuttava esitys, jos sen esittää korvaukseen oikeutettu yksityinen oikeussubjekti tai korvaukseen oikeutettu henkilö tai jos se tapahtuu maassa, hallinnollisella alueella, valtiossa tai alueella, jossa oikeus korvaukseen syntyy tämän luvun mukaisesti.”

18. Edellä esitetystä ilmenee, että jotta esitys synnyttäisi oikeuden 208 §:n mukaiseen korvaukseen, i) esittäjän ja maan, jossa oikeus korvaukseen syntyy, välillä on oltava yhteys tai ii) esittäjän itsensä on täytynyt sijoittautua maahan, jossa oikeus korvaukseen syntyy. Määritelmän mukaan maihin, joissa oikeus korvaukseen syntyy, kuuluvat Irlanti ja kaikki ETA-maat. Jos esitys tapahtuu esimerkiksi äänitysstudiolla Ranskassa, jolloin esityspaikka on ETA-maa, esityksessä mukana olevat esittäjät ovat näin ollen oikeutettuja korvaukseen kyseisen äänitetallenteen myöhemmästä käytöstä riippumatta siitä, minkä maan kansalaisia he ovat tai missä heidän asuin- tai kotipaikkansa on. Jos esitys kuitenkin tapahtuu muussa kuin ETA-maassa, esimerkiksi Yhdysvalloissa, esittäjät ovat oikeutettuja korvaukseen vain, jos he täyttävät kansalaisuutta tai asuin- tai kotipaikkaa koskevat perusteet.
19. Esittäjien oikeutta korvaukseen koskevissa perusteissa ei viitata äänitetallenteen ensimmäiseen julkaisupaikkaan. Juuri tämä seikka on käsiteltävän riita-asian taustalla.
20. CRRA 2000:n 289 §:ssä säädetään määräyksistä, joissa voidaan Irlannin ja ETA-maiden lisäksi nimetä muita maita maiksi, joissa oikeus korvaukseen syntyy.
- ”289.–1) Hallitus voi määräyksellä nimetä maaksi, jossa oikeus korvaukseen syntyy ja jossa tässä osassa ja IV osassa annettava suoja on olemassa, minkä tahansa maan, hallinnollisen alueen, valtion tai alueen, jonka osalta hallitus on vakuuttunut siitä, että sen lainsäädännössä on säädetty tai säädetään irlantilaisten esitysten riittävästä suojasta.
- 2) Tässä pykälässä ’irlantilaisella esityksellä’ tarkoitetaan esitystä, [alkup. s. 7]
- a) jonka esittää Irlannin kansalainen tai yksityinen oikeussubjekti, jolla on kotipaikka tai vakinainen asuinpaikka Irlannissa, tai
- b) joka tapahtuu Irlannissa.
- 3) Jos kyseisen maan, hallinnollisen alueen, valtion tai alueen lainsäädännössä annetaan riittävää suojaa ainoastaan tietyt tunnusmerkit täyttävälle esityksille, 1 momentin mukaiseen määräykseen, jossa nimetään kyseinen maa, hallinnollinen alue, valtio tai alue, voi sisältyä määräys, jolla rajataan vastaavasti tässä osassa tai IV osassa annettavaa suojaa kyseiseen maahan, hallinnolliseen alueeseen, valtioon tai alueeseen liittyvien esitysten osalta.”
21. Kyseisen 289 §:n nojalla ei ole vielä annettu yhtään määräystä.

*Unionin oikeus**Direktiivi 2006/115/EY*

22. Direktiivin 2006/115/EY 8 artiklan 1 ja 2 kohdan sanamuoto on seuraava:

”1. Jäsenvaltioiden on säädettävä, että esittäjillä on yksinoikeus sallia tai kieltää esitystensä yleisradiointi vapaasti etenevien radioaaltojen välityksellä ja niiden välittäminen yleisölle, paitsi jos esitys jo sinänsä on yleisradioitu esitys tai on peräisin tallenteelta.

2. Jäsenvaltioiden on säädettävä oikeudesta, jolla voidaan varmistaa, että käyttäjä maksaa kohtuullisen kertakorvauksen, jos kaupallisessa tarkoituksessa julkaistua äänitettä tai sen kopiota käytetään vapaasti etenevien radioaaltojen välityksellä tapahtuvaan yleisradiointiin tai mihin tahansa välittämiseen yleisölle, ja varmistaa, että tämä korvaus jaetaan asianomaisten esittäjien ja äänitteiden tuottajien kesken. Esittäjien ja äänitteiden tuottajien välisen sopimuksen puuttuessa jäsenvaltiot voivat määrätä ehdot tämän korvauksen jakamiselle näiden kesken.”

*Kansainväliset yleissopimukset ja sopimukset**i) Vuonna 1961 tehty Rooman yleissopimus*

23. Rooman yleissopimuksen koko nimi on ”Kansainvälinen yleissopimus esittävien taiteilijoiden, äänitteiden valmistajien sekä radiorytysten suojaamisesta”. Rooman yleissopimus ”tehtiin” Roomassa 26.10.1961. Euroopan unioni ei ole Rooman yleissopimuksen sopimuspuoli.

24. Käsiteltävän asian kannalta on merkityksellinen Rooman yleissopimuksella käyttöön otettu kansallisen kohtelun käsite. Yleissopimuksen 2 artiklan 1 kappaleen a kohdan määritelmän mukaan kansallisella kohtelulla tarkoitetaan kohtelua, jota sopimusvaltio, jonka alueella suojaa pyydetään, lainsäädännössään soveltaa esittäviin taiteilijoihin, jotka ovat sen kansalaisia, sen alueella tapahtuneista, radiossa lähetetyistä tai ensi kerran tallennetuista esiintymisistä. Käytännössä tämä tarkoittaa, että nämä edellytykset täyttävät esittävät taiteilijat ovat oikeutettuja hyötymään täysimääräisesti kansallisessa lainsäädännössä annettavista oikeuksista. [alkup. s. 8]

25. Rooman yleissopimuksen 4 artiklassa määrätään seuraavaa:

”Sopimusvaltion tulee myöntää esittäville taiteilijoille kansallinen kohtelu, jos jokin seuraavista ehdoista on täytetty:

a) esitys tapahtuu toisessa sopimusvaltiossa;

- b) esitys on tallennettu äänitteelle, joka on suojattu tämän sopimuksen 5 artiklan mukaan;
 - c) esitys, jota ei ole tallennettu äänitteelle, sisältyy radiolähetykseen, joka on suojattu tämän sopimuksen 6 artiklan mukaan.”
26. Rooman yleissopimuksen 4 artiklan b kohta on erityisen merkityksellinen käsiteltävän asian kannalta, koska siinä luodaan yhteys esittäjien ja tuottajien oikeuksien välille.
27. Rooman yleissopimuksen 5 artiklassa määrätään seuraavaa:
- ”1. Sopimusvaltion tulee myöntää äänitteiden valmistajille kansallinen kohtelu, jos jokin seuraavista ehdoista on täytetty:
 - a) äänitteen valmistaja on toisen sopimusvaltion kansalainen (kansallisuuskriteeri);
 - b) ääni tallennettiin ensimmäiseksi toisessa sopimusvaltiossa (tallennuskriteeri);
 - c) äänite julkaistiin ensin toisessa sopimusvaltiossa (julkaisukriteeri).
 - 2. Jos äänite julkaistiin ensin muussa kuin sopimusvaltiossa, mutta äänite julkaistaan kolmenkymmenen päivän kuluessa myös sopimusvaltiossa (samanaikainen julkaiseminen), katsotaan ensimmäisen julkaisemisen tapahtuneen sopimusvaltiossa.
 - 3. Sopimusvaltio voi Yhdistyneiden Kansakuntien pääsihteerin huostaan talletetussa ilmoituksessa selittää, ettei se tule soveltamaan julkaisukriteeriä tai, vaihtoehtoisesti, tallennuskriteeriä. Sellainen ilmoitus voidaan tallettaa yleissopimuksen ratifiointin, sen hyväksymisen tai siihen liittymisen yhteydessä tahi myöhempanä ajankohtana; viimeksi mainitussa tapauksessa ilmoitus tulee voimaan kuusi kuukautta tallettamisen jälkeen.”
28. Rooman yleissopimuksen 3 artiklan d kohdan määritelmän mukaan ”julkaisemisella” tarkoitetaan sitä, että riittävä määrä jonkin äänitteen kappaleita tarjotaan yleisön saataviin.

ii) Vuonna 1996 tehty WIPO:n esitys- ja äänitesopimus

29. WPPT hyväksyttiin Genevessä 20.12.1996. Euroopan unioni jätti ratifiointiasiakirjansa 14.12.2009, ja WPPT [**alkup. s. 9**] tuli voimaan Euroopan unionin osalta 14.3.2010. (Irlanti ratifioi WPPT:n samana päivänä). Ks. WIPO:n tekijänoikeussopimuksen sekä WIPO:n esitys- ja äänitesopimuksen

hyväksymisestä Euroopan yhteisön puolesta 16.3.2000 tehty neuvoston päätös 2000/278/EY.

30. WPPT:n ja Rooman yleissopimuksen välistä suhdetta selitetään WPPT:n 1 artiklan 1 kappaleessa seuraavasti:

”1. Mikään tässä sopimuksessa ei vähennä olemassa olevia velvoitteita, joita sopimuspuolilla on toisiaan kohtaan Roomassa 26 päivänä lokakuuta 1961 esittävien taiteilijoiden, äänitteiden valmistajien sekä radioyhtymien suojaamisesta tehdyn kansainvälisen yleissopimuksen (jäljempänä ’Rooman yleissopimus’) perusteella.”

31. Kansallista kohtelua koskevasta vaatimuksesta määrätään WPPT:n 4 artiklassa seuraavaa:

”Kansallinen kohtelu

1. Jokaisen sopimuspuolen tulee antaa toisten sopimuspuolten kansalaisille, jotka on määritelty 3 artiklan 2 kappaleessa, sama kohtelu kuin omille kansalaisilleen tässä sopimuksessa erityisesti myönnettyjen oikeuksien sekä tämän sopimuksen 15 artiklan mukaisen kohtuullista korvausta koskevan oikeuden suhteen.

2. Tämän artiklan 1 kappaleen mukaista velvollisuutta ei ole niissä tapauksissa, joissa toinen sopimuspuoli tekee tämän sopimuksen 15 artiklan 3 kappaleessa sallitun varauman.”

32. Käsiteltävän asian kannalta merkityksellisin osin 15 artiklan 1 kappaleessa määrätään, että esittäjillä ja äänitetuottajilla on oikeus kertakaikkiseen kohtuulliseen korvaukseen äänitteen suorasta tai epäsuorasta käyttämisestä.

33. Käsite ”toisten sopimuspuolten kansalaiset” määritellään 3 artiklan 2 kappaleessa seuraavasti:

”2. Toisten sopimuspuolten kansalaisina tulee pitää niitä esittäjiä tai äänitetuottajia, joita suojattaisiin Rooman yleissopimuksen perusteella, jos kaikki tämän sopimuksen sopimuspuolet olisivat myös mainitun sopimuksen sopimuspuolia. Sopimuspuolten tulee soveltaa tämän sopimuksen 2 artiklan asianomaisia määritelmiä näihin suojan saamisen edellytyksiin.”

5. PERUSTEET ENNAKKORATKAISUPYYNNÖN ESITTÄMISELLE

34. Euroopan unionin tuomioistuimen oikeuskäytännössä vahvistetaan, että vuoden 2006 direktiiviä tulkittaessa on otettava huomioon WPPT:n määräykset. Ks. erityisesti tuomio 6.2.2003, Stichting ter Exploitatie van Naburige Rechten (SENA), C-245/00, EU:C:2003:68; [alkup. s. 10] tuomio 15.3.2012, Societa Consortile Fonografici (SCF), C-135/10, EU:C:2012:140 ja tuomio 7.12.2006,

Sociedad General de Autores y Editores de Espana (SGAE), C-306/05, EU:C:2006:764.

35. Kussakin näistä asioista unionin tuomioistuin kuitenkin tarkasteli tilanteita, joissa kyseessä olevaa vuoden 2006 direktiivin säännöstä vastasi WPPT:ssä vastaava määräys, joka koski esimerkiksi ”saattamista yleisön saataville” tai ”kohtuullista korvausta”. Pääasia poikkeaa niistä siinä suhteessa, että WPPT:n määräyksillä, joihin kantaja vetoaa, ei ole suoraa vastinparia vuoden 2006 direktiivissä. Tästä herää kysymys, ulottuuko tulkintavelvoite sellaisiin kansainvälisten sopimusten käsitteisiin, joilla ei ole nimenomaista vastinparia vuoden 2006 direktiivissä.
36. Kantajan edustaja painottaa vaatimusta ottaa huomioon käsitteiden asiayhteys ja kansainvälisten sopimusten tarkoitus. Hänen mukaansa vuoden 2006 direktiivin 8 artiklan 2 kohdan säännöksistä voidaan johtaa suora yhteys paitsi WPPT:n 15 artiklaan (joka vastaa 8 artiklan 2 kohtaa) myös WPPT:n 4 artiklaan (kansallinen kohtelu), jossa viitataan nimenomaisesti 15 artiklaan. Tämän väitteen mukaan sekä vuoden 2006 direktiiville että WPPT:lle yhteinen vastaava käsite on esittäjien oikeus osuuteen kohtuullisesta korvauksesta, joka maksetaan yleisön saataville saattamisesta. WPPT:n 4 artiklasta ilmenee, että – ottaen aina huomioon mahdollisuuden tehdä 4 artiklan 2 kappaleen mukainen varauma – tämän oikeuden saavat toisten sopimuspuolten kansalaiset, sellaisina kuin ne on määritelty WPPT:n 3 artiklan 2 kappaleessa. Kyseisessä 3 artiklan 2 kappaleessa puolestaan määrätään, että mainitun oikeuden saavat ne toisten sopimuspuolten kansalaiset, joita suojattaisiin Rooman yleissopimuksen perusteella. Rooman yleissopimuksen 4 ja 5 artiklasta seuraa yhdessä, että kun äänitallennetta suojataan, sekä tuottajilla että esittäjillä on oikeus osuuteen kohtuullisesta korvauksesta. Rooman yleissopimuksen 5 artiklassa ulotetaan 30 päivän säännön seurauksena tämä oikeus koskemaan tuottajia yleisesti. Kantajan edustajan mukaan tästä seuraa, että niihin, joilla on oikeus osuuteen kohtuullisesta korvauksesta, kuuluu mitä erilaisimpia tuottajia ja esittäjiä, joista läheskään kaikki eivät ole sopimusvaltioiden kansalaisia.
37. Kantajan edustaja viittaa myös WPPT:n 23 artiklan 1 kappaleeseen, jossa määrätään, että sopimuspuolet sitoutuvat toteuttamaan oikeusjärjestelmiensä mukaisesti ne toimenpiteet, jotka ovat tarpeellisia tämän sopimuksen soveltamisen varmistamiseksi. Edustaja huomauttaa, että tämä velvoite koskee Euroopan unionia sopimuspuolena, ja väittää, että yksi tavoista, joilla unioni täyttää tämän velvoitteen, on vuoden 2006 direktiivin 8 artiklan 2 kohdan soveltaminen.
38. Vastaajien edustaja puolestaan väittää, ettei ole olemassa sellaista oikeusperiaatetta, joka mahdollistaisi Rooman yleissopimuksen ja WPPT:n yksityiskohtaisten määräysten ottamisen huomioon sellaisinaan vuoden 2006 direktiivin yhteydessä. Edustaja kuvaa vuoden 2006 direktiivin 8 artiklan 2 kohtaa täsmälliseksi säännökseksi, jossa ei kuvata yksityiskohtaisesti esimerkiksi sitä, ketä korvaukseen oikeutetut esittäjät ovat. Jos unionin lainsäätäjä olisi halunnut määrittää, ketkä tuottajat ja esittäjät ovat oikeutettuja osuuteen korvauksesta, – eikä jättää sitä jäsenvaltioiden päätettäväksi –, siitä olisi säädetty vuoden 2006

direktiivissä. Vuoden 2006 direktiiviin ei kuitenkaan sisälly vastaavaa käsitettä. Vuoden 2006 direktiivin johdanto-osan perustelukappaleissa pelkästään todetaan, että [alkup. s. 11] tarkoituksena ei ole synnyttää ristiriitaa niiden kansainvälisten yleissopimusten kanssa, joihin useiden jäsenvaltioiden tekijänoikeudet ja lähioikeudet perustuvat.

39. Vastaajien edustaja toteaa lisäksi, että vuoden 2006 direktiivin laaja tulkinta, jota kantaja vaatii tuomioistuimelta, syrjäyttäisi varauman tekemistä koskevan mahdollisuuden, josta määrätään nimenomaisesti WPPT:n 4 artiklan 2 kappaleessa. Edustaja katsoo näin ollen, että vaikka vuoden 2006 direktiivissä käsiteltäisiinkin kysymystä siitä, ketkä tuottajat ja esittäjät ovat oikeutettuja korvaukseen – mitä siinä ei vastaajan mukaan tehdä –, ei ole esitetty, että vuoden 2006 direktiivi syrjäyttäisi WPPT:n ja että näin ollen sovellettaisiin oikeutta vastata toisen sopimuspuolen sen 4 artiklan 2 kappaleen nojalla tekemään varaamaan. Vuoden 2006 direktiivin johdanto-osan perustelukappaleista ilmenee, että direktiivin ei ole tarkoitus olla ristiriidassa kansainvälisen yleissopimuksen kanssa.
40. Vastaajien edustaja viittaa myös vuoden 2006 direktiivin siirtymäsääntöihin. Hänen mukaansa niissä tunnustetaan jäsenvaltioiden kansallinen lainsäädäntö, ja vuoden 2006 direktiiviä sovelletaan 1.7.1994 lähtien suojattuihin oikeuksiin. Tämä tekee tyhjäksi väitteen, jonka mukaan i) oikeuksia käsitellään vuoden 2006 direktiivissä, ii) oikeudet yhdenmukaistetaan tai iii) kansallinen lainsäädäntö on ristiriidassa vuoden 2006 direktiivin tai WPPT:n kanssa.
41. Irlanti kiinnitti suullisissa huomautuksissaan huomiota vuoden 2006 direktiivin johdanto-osan kuudennen perustelukappaleen sanamuotoon ja ilmaisun ”yhteisössä yhdenmukainen oikeudellinen suoja” käyttöön. Sen mukaan tästä ilmenee, että vuoden 2006 direktiivin kohteena ovat talouden toimijat yhteisössä ja ettei siinä ole tarkoitus käsitellä yhteisön ulkopuolisten talouden toimijoiden asemaa.
42. Ennakkoratkaisua pyytävä tuomioistuin on tullut siihen tulokseen, että vuoden 2006 direktiivin 8 artiklan tulkinta ei ole acte clair. Epävarmaa on etenkin se, missä määrin on oikeutettua vedota WPPT:n ja Rooman yleissopimuksen määräyksiin 8 artiklan tulkinnassa. Julkiasiamies Tizzano katsoi ratkaisuehdotuksessaan SENA, että Rooman yleissopimuksen kansallista kohtelua koskevat määräykset ovat oleellinen osa unionin oikeutta. Vaikka yhteisöjen tuomioistuin ei muodollisesti vahvistanutkaan julkiasiamiehen päätelmää tuomiossaan SENA, juuri se seikka, että näin arvostettu julkiasiamies vaikuttaa olleen valmis hyväksymään, että Rooman yleissopimukseen sisältyvä kansallisen kohtelun vaatimus vaikuttaa kohtuullisen korvauksen käsitteen tulkintaan, vaikka vuoden 1992 direktiiviin ei sisällynytkään vastaavaa nimenomaista säännöstä, on – vähintäänkin – merkityksellistä sen kysymyksen kannalta, onko vuoden 2006 direktiivin 8 artiklan 2 kohdan tulkinta acte clair.

43. Siltä varalta, että unionin tuomioistuin katsoisi kansallisen kohtelun käsitettä sovellettavan vuoden 2006 direktiiviin, ennakkoratkaisua pyytävän tuomioistuimen on tarkastettava kysymystä siitä, muodostavatko CRRA 2000:n säännökset lainmukaisen vastauksen joidenkin sopimuspuolten WPPT:hen tekemään varaukseen. Kuten edellä 29 kohdassa ja sitä seuraavissa kohdissa esitetystä asian kannalta merkityksellisten WPPT:n määräysten yhteenvedosta ilmenee, 4 artiklan mukaiseen veloitteeseen ulottaa oikeus kohtuulliseen korvaukseen koskemaan muiden sopimuspuolten kansalaisia voidaan tehdä varauksella 15 artiklan 3 kappaleen nojalla. Sopimuspuolilla on laaja harkintavaltansa suhteen, minkälaisen varauksen ne tekevät. WPPT:n 15 artiklan 1 kappaleen mukaista oikeutta kertakaikkiseen [alkup. s. 12] kohtuulliseen korvaukseen voidaan i) soveltaa ainoastaan tiettyihin käyttötarkoituksiin, ii) rajoittaa muulla tavoin tai ii) jättää kokonaan soveltamatta.
44. Yhdysvallat on WPPT:n sopimuspuoli, mutta se on tehnyt 15 artiklan 3 kappaleen mukaisen seuraavan varauksen:
- ”WIPO:n esitys- ja äänitesopimuksen 15 artiklan 3 kappaleen mukaisesti Yhdysvallat soveltaa WIPO:n esitys- ja äänitesopimuksen 15 artiklan 1 kappaleen säännöksiä ainoastaan yleisradiointia ja digitaalisin keinoin yleisön saataville saattamista koskeviin tiettyihin toimiin, joiden osalta peritään suora tai välillinen maksu vastaanottamisesta, sekä muihin edelleenlähetyksiin ja äänitallenteiden digitaalisiin jakelutapoihin, sellaisina kuin niistä säädetään Yhdysvaltojen lainsäädännössä.”
45. Ellei tätä varauksia olisi tehty, Irlanti olisi ollut WPPT:n nojalla *velvollinen* myöntämään kansallisen kohtelun Yhdysvaltojen kansalaisille. Yhdysvaltalainen tuottaja olisi oikeutettu tekijänoikeussuojaan joko i) sen perusteella, että hänellä on koti- tai asuinpaikka Yhdysvalloissa (CRRA 2000:n 183 §:n ja vuoden 1996 tekijänoikeuksia (ulkomaat) koskevan määräyksen yhteisvaikutus), tai ii) sen perusteella, että äänitallenne on julkaistu ensimmäisen kerran Yhdysvalloissa (CRRA 2000:n 184 §). Jotta yhdysvaltalainen esittäjä olisi oikeutettu tekijänoikeussuojaan, ministerin *olisi pitänyt* antaa 289 §:n mukaisesti määräys Yhdysvaltojen nimeämisestä maaksi, jossa oikeus korvaukseen syntyy. (Yhdysvaltalainen esittäjä ei täytä 287 ja 288 §:n mukaisia oikeutta korvaukseen koskevia nykyisiä perusteita siitä ilmeisestä syystä, ettei Yhdysvallat ole ETA-maa).
46. Siitä seikasta, että Yhdysvallat on tehnyt 15 artiklan 3 kappaleen mukaisen varauksen, tietysti seuraa, että Irlannilla ei ole veloitetta ulottaa kansallista kohtelua koskemaan Yhdysvaltojen kansalaisia. CRRA 2000:n tosiasiallinen vaikutus on kuitenkin se, että yhdysvaltalaiset tuottajat ovat useissa tapauksissa oikeutettuja tekijänoikeussuojaan, kun taas yhdysvaltalaiset esittäjät ei tavallisesti ole siihen oikeutettuja. Tämä erilainen kohtelu johtuu siitä, että yhdysvaltalainen tuottaja voi hyödyntää 184 §:n mukaista ”ensimmäisen julkaisemisen” perustetta saadakseen oikeuden tekijänoikeussuojaan, kun taas yhdysvaltalainen esittäjä ei voi näin tehdä. Tästä kaikesta seuraa, että joidenkin yhdysvaltalaisien tuottajien tai

esittäjien äänitallenteiden tapauksessa lisenssimaksusta, joka tallenteen esittämisestä on maksettava 38 §:n nojalla, toisin sanoen kohtuullisesta korvauksesta, hyötty kokonaisuudessaan yksinomaan tuottaja.

47. Ennakkoratkaisua pyytävä tuomioistuin pyytää unionin tuomioistuimelta ratkaisua siihen, onko tämä tuottajien ja esittäjien epäsymmetrinen kohtelu oikeutettu vastaus WPPT:n 15 artiklan 3 kappaleen nojalla tehtyyn varaamaan. [**alkup. s. 13**]

6. ENNAKKORATKAISUKYSYMYKSET

1. Rajoittuuko kansallisen tuomioistuimen velvoite tulkita vuokraus- ja lainausoikeuksista sekä tietyistä tekijänoikeuden lähioikeuksista henkisen omaisuuden alalla annettua direktiiviä 2006/115 (jäljempänä direktiivi) Rooman yleissopimuksen ja/tai WPPT:n tarkoituksen ja tavoitteen valossa käsitteisiin, joihin viitataan nimenomaisesti direktiivissä, vai ulottuuko se sen sijaan käsitteisiin, jotka sisältyvät ainoastaan näihin kahteen kansainväliseen sopimukseen? Missä määrin direktiivin 8 artiklaa on tulkittava WPPT:n 4 artiklaan sisältyvän ”kansallisen kohtelun” vaatimuksen valossa?

2. Onko jäsenvaltiolla harkintavaltaa vahvistaa perusteita sen määrittämiseksi, mitkä esittäjät ovat direktiivin 8 artiklassa tarkoitettuja ”asianomaisia esittäjiä”? Voiko jäsenvaltio etenkin rajata oikeuden osuuteen kohtuullisesta korvauksesta tapauksiin, joissa i) esitys tapahtuu Euroopan talousalueeseen (jäljempänä ETA) kuuluvassa maassa tai ii) esittäjillä on koti- tai asuinpaikka ETA-maassa?

3. Millainen harkintavalta jäsenvaltiolla on, kun se vastaa toisen sopimuspuolen WPPT:n 15 artiklan 3 kappaleen mukaisesti tekemään varaamaan? Onko jäsenvaltion käytettävä täsmälleen samoja ehtoja, joita toinen sopimuspuoli on käyttänyt varaamassaan? Onko sopimuspuolen jätettävä soveltamatta Rooman yleissopimuksen 5 artiklaan sisältyvää 30 päivän sääntöä siten, että seurauksena voi olla se, että varaaman tehneen sopimuspuolen tuottaja saa 15 artiklan 1 kappaleen mukaisen korvauksen mutta saman tallenteen esittäjät eivät saa tällaista korvausta? Vai onko varaamaan vastaavalla sopimuspuolella oikeus antaa varaaman tehneen sopimuspuolen kansalaisille laajempia oikeuksia kuin ne, jotka varaaman tehnyt sopimuspuoli on antanut, toisin sanoen voiko varaamaan vastaava sopimuspuoli antaa oikeuksia, joita varaaman tehnyt sopimuspuoli ei anna?

4. Onko missään olosuhteissa sallittua rajata oikeus kohtuulliseen korvaukseen koskemaan ainoastaan äänitallenteen tuottajia, toisin sanoen evätä tämä oikeus esittäjiltä, joiden esitykset on tallennettu kyseiselle äänitallenteelle?

Päivätty 20.3.2019.

[– –]